

Na temelju članka 88. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

Proglašavam Zakon o ravnopravnosti spolova, koji je donio Hrvatski sabor na sjednici 14. srpnja 2003.

Broj: 01-081-03-2624/2
Zagreb, 18. srpnja 2003.

Predsjednik
Republike Hrvatske
Stjepan Mesić, v. r.

ZAKON

O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Zakonom utvrđuju opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova kao temeljne vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, te definira i uređuje način zaštite od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce.

Članak 2.

Nitko ne smije trpiti štetne posljedice zbog toga što je kao svjedok ili žrtva diskriminacije na temelju spola dao iskaz pred nadležnim tijelom ili upozorio javnost na slučaj diskriminacije.

Članak 3.

Državna tijela, pravne osobe s javnim ovlastima, te pravne osobe u pretežitom vlasništvu države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužni su u svim fazama planiranja, donošenja i provedbe neke odluke ili akcije ocjenjivati i vrednovati učinke te odluke ili akcije na položaj žena, odnosno muškaraca, radi postizanja stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca.

Članak 4.

Odredbe ovoga Zakona ne smiju se tumačiti niti primjenjivati na način koji bi ograničio ili umanjio sadržaj jamstava o ravnopravnosti spolova koja izviru iz općih pravila međunarodnog prava, pravne stečevine Europske zajednice, te Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena i Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

II. DEFINICIJE POJMOVA

Članak 5.

Ravnopravnost spolova znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Članak 6.

(1) Diskriminacija na temelju spola (u daljnjem tekstu: diskriminacija) predstavlja svako normativno ili stvarno, izravno ili neizravno razlikovanje, isključivanje ili ograničenje temeljeno na spolu kojim se otežava ili negira ravnopravno priznanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava muškaraca i žena u političkom, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, građanskom i svakom drugom području života.

- (2) Zabranjuje se diskriminacija na temelju bračnog ili obiteljskog statusa i spolne orijentacije.
- (3) Poticanje druge osobe na diskriminaciju smatra se diskriminacijom u smislu ovoga Zakona.

Članak 7.

(1) Izravna diskriminacija postoji ako se prema osobi postupa ili bi se moglo postupati nepovoljnije u jednakim ili sličnim okolnostima u odnosu na osobu suprotnoga spola.

(2) Neizravna diskriminacija postoji kada neutralna pravna norma, kriteriji ili praksa u jednakim ili sličnim okolnostima stavljaju osobe jednoga spola u nepovoljniji položaj u odnosu na osobu suprotnog spola.

(3) Diskriminacijom se ne smatraju pravne norme, kriterij ili praksa koji su nužni, odnosno mogu biti opravdani objektivnim činjenicama koje su neovisne o spolu.

Članak 8.

(1) Uznemiravanje i spolno uznemiravanje predstavljaju diskriminaciju u smislu ovoga Zakona.

(2) Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje uvjetovano spolom osobe, koje ima za cilj ili koje stvarno predstavlja povredu osobnog dostojanstva i koje stvara neugodno, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

(3) Spolno uznemiravanje je svako neželjeno verbalno ili neverbalno, odnosno fizičko ponašanje spolne naravi, koje ima za cilj ili koje stvarno predstavlja povredu osobnog dostojanstva i koje stvara neugodno, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Članak 9.

(1) Posebne mjere su specifične pogodnosti kojima se osobama određenog spola omogućuje ravnopravno sudjelovanje u javnom životu, otklanjaju postojeće nejednakosti ili im se osiguravaju prava u kojima su ranije bili prikraćeni.

(2) Posebne mjere se uvode privremeno radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca i ne smatraju se diskriminacijom.

III. POSEBNE MJERE

Članak 10.

Posebne mjere se utvrđuju propisima kojima se uređuju pojedina područja javnog života.

Članak 11.

(1) Državna tijela, pravne osobe s javnim ovlastima, te pravne osobe u pretežitom vlasništvu države ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, obvezna su primjenjivati posebne mjere i donijeti planove djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

(2) Tijela iz stavka 1. ovoga članka donose planove djelovanja iz djelokruga svoje nadležnosti na osnovi analize položaja žena i muškaraca, utvrđuju razloge za uvođenje posebnih mjera, ciljeve koje treba postići, način provedbe i metode nadziranja provedbe.

(3) Planove djelovanja iz stavka 1. ovoga članka prethodno odobrava Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske.

Članak 12.

(1) Provođenjem posebnih mjera promicat će se ravnopravno sudjelovanje žena i muškaraca u tijelima zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti, uključujući javne službe, te postupno povećavati uključivanje podzastupljenog spola tako da njegova zastupljenost dosegne razinu njegovog udjela u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske.

(2) U svrhu ostvarivanja cilja iz stavka 1. ovoga članka uvodit će se posebne mjere kada je zastupljenost jednoga spola osjetno neuravnotežena.

(3) Pri imenovanju u državna tijela i tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i druge pravne osobe s javnim ovlastima, mora se voditi računa o ravnomjernoj zastupljenosti oba spola.

(4) Pri imenovanju članova odbora, povjerenstava i izaslanstva koja zastupaju Republiku Hrvatsku na međunarodnoj razini, državna tijela dužna su voditi računa o jednakoj zastupljenosti žena i muškaraca u odborima, povjerenstvima ili izaslanstvima.

IV. DISKRIMINACIJA NA PODRUČJIMA ZAPOSŁJAVANJA I RADA

Članak 13.

(1) Diskriminacija na području zapošljavanja i rada zabranjena je u javnom i privatnom sektoru, uključujući državna tijela, u odnosu na:

1. uvjete za zapošljavanje, samozapošljavanje ili obavljanje zanimanja, uključujući kriterije i uvjete za izbor kandidata za radna mjesta, u bilo kojoj grani djelatnosti i na svim razinama profesionalne hijerarhije,

2. napredovanje na poslu,

3. pristup svim vrstama i stupnjevima školovanja, profesionalne orijentacije, stručnog usavršavanja i osposobljavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije,

4. uvjete zaposlenja i rada, sva prava iz rada i na temelju rada, uključujući jednakost plaća,

5. članstvo i djelovanje u udrugama radnika ili poslodavaca ili u bilo kojoj drugoj profesionalnoj organizaciji, uključujući povlastice koje proizlaze iz tog članstva.

(2) Prilikom oglašavanja potrebe za zapošljavanjem radnika u oglasu mora biti jasno istaknuto da se za oglaseno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola.

V. OBRAZOVANJE

Članak 14.

(1) Obrazovanje o pitanjima ravnopravnosti spolova predstavlja integralni dio sustava osnovnog, srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja, kao i cjeloživotnog učenja koji uključuju pripremu oba spola za aktivno i ravnopravno sudjelovanje na svim područjima života.

(2) Sadržaji rodnostudijskih programa trebaju poticati nova – nediskriminatorska znanja o ženama i muškarcima, uklanjanju spolno/rodne nejednakosti i rodnih stereotipa u obrazovanju na svim razinama, uvažavanja rodnih aspekata u svim obrazovno-nastavnim područjima te donošenja mjera za osiguravanje ujednačene zastupljenosti po spolu kako u školsko/studentskoj populaciji tako i unutar predavačkih struktura.

(3) Sustavno obrazovanje i osvještavanje o ravnopravnosti spolova obvezujuće je za sva državna tijela, pravne osobe s javnim ovlastima, posebice obrazovne ustanove, te druge pravne osobe koje sudjeluju u provedbi promicanja i uspostavljanja ravnopravnosti spolova.

(4) Nadležno državno tijelo za obrazovanje i institucije na području obrazovanja provodit će posebne mjere, osobito u odnosu na:

1. pristup obrazovanju,

2. pripremu, usvajanje i provedbu programa obrazovanja,

3. davanje obveznih odobrenja udžbenicima i nastavnim pomagalicama,

4. uvođenje organizacijskih inovacija,

5. mijenjanje pedagoških i andragoških metoda.

VI. POLITIČKE STRANKE

Članak 15.

Političke stranke koje su upisane u registar političkih stranaka usvajaju svake četiri godine plan djelovanja o pitanju uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca i, u skladu s njim, određuju metode za promicanje uravnoteženije zastupljenosti žena i muškaraca u tijelima stranke, na popisima kandidata za izbore u Hrvatski sabor i tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

VII. MEDIJI

Članak 16.

(1) Mediji će kroz programske koncepte promicati razvoj svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca.

(2) Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje žena i muškaraca na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol i spolnu orijentaciju.

VIII. STATISTIČKI PODACI

Članak 17.

(1) Svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim tijelima,

javnim službama i ustanovama, moraju biti iskazani po spolu.

(2) Statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju, prema stavku 1. ovoga članka, dostupni su javnosti u skladu s propisima kojima se uređuje zaštita osobnih podataka i s odredbama posebnog zakona kojim se uređuje područje službene statistike.

IX. OSIGURANJE PROVEDBE ZAKONA

1. URED ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Članak 18.

(1) Vlada Republike Hrvatske osnovat će uredbom Ured za ravnopravnost spolova (u daljnjem tekstu: Ured) kao stručnu službu za obavljanje poslova u vezi s ostvarivanjem ravnopravnosti spolova.

(2) Ured obavlja stručne i druge poslove na način da:

1. koordinira sve aktivnosti kojima je cilj uspostavljanje ravnopravnosti spolova, što uključuje pružanje profesionalne pomoći u primjeni i provedbi ovoga Zakona i drugih propisa koji se odnose na ravnopravnost spolova,

2. odobrava tijelima iz članka 11. ovoga Zakona provedbu planova djelovanja,

3. predlaže Vladi Republike Hrvatske i državnim tijelima donošenje ili izmjene zakona i drugih propisa kao i usvajanje drugih mjera,

4. izrađuje nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova i nadzire njezinu provedbu,

5. provodi istraživanja, izrađuje analize i svake dvije godine Vladu Republike Hrvatske izvještava o provedbi nacionalne politike,

6. prati usklađenost i primjenu zakona i drugih propisa koji se odnose na ravnopravnost spolova u odnosu na međunarodne dokumente,

7. priprema nacionalna izvješća o ispunjavanju međunarodnih obveza u području ravnopravnosti spolova,

8. surađuje s nevladinim udrugama koje su aktivne u području ravnopravnosti spolova i osigurava djelomično financiranje njihovih projekata ili aktivnosti,

9. promiče znanje i svijest o ravnopravnosti spolova,

10. prima predstavke stranaka o povredama odredbi ovoga Zakona i drugih propisa,

11. izvještava Vladu Republike Hrvatske svake godine, najkasnije krajem travnja za prethodnu godinu o svojim aktivnostima.

(3) Uredbom iz stavka 1. ovoga članka propisat će se unutarnje ustrojstvo, način i organizacija rada, te druga pitanja značajna za obavljanje poslova Ureda.

2. PRAVOBRANITELJ/ICA ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Članak 19.

(1) Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova (u daljnjem tekstu: pravobranitelj/ica) imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske.

(2) Pravobranitelj/ica ima zamjenika/cu koje imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog pravobranitelja/ice.

(3) Pravobranitelj/ica i njegov/njezin zamjenik/ica dužnosnici su Republike Hrvatske, imenuju se na vrijeme od 8 godina i mogu biti ponovno imenovani.

(4) Pravobranitelj/ica i njegov/njezin zamjenik/ca moraju biti različitog spola, a jedan/na od njih mora biti diplomirani pravnik/ica.

(5) Za pravobranitelja/icu i njegovog/njezinog zamjenika/icu može biti imenovan hrvatski državljanin/ka koji ima visoku stručnu spremu i koji je osobnim zalaganjem poznat javnosti u području zaštite ljudskih prava.

Članak 20.

Pravobranitelj/ica i njegov/njezin zamjenik/ica bit će razriješeni dužnosti prije istjeka vremena na koje su imenovani u slučaju:

1. vlastitog zahtjeva,

2. gubitka hrvatskog državljanstva,

3. trajnoga gubitka sposobnosti za obnašanje dužnosti,
4. pravomoćne osude za kazneno djelo, ili
5. neprihvatanja godišnjeg izvješća o radu ili nezakonitog, nepravodobnog ili nestručnog obavljanja svoje dužnosti.

Članak 21.

(1) Pravobranitelj/ica djeluje neovisno i samostalno, prati provođenje ovoga Zakona i drugih propisa koji se tiču ravnopravnosti spolova i najmanje jednom godišnje izvješćuje Hrvatski sabor.

(2) Pravobranitelj/ica razmatra slučajeve kršenja načela ravnopravnosti spolova, slučajeve diskriminacije prema pojedincima ili grupama pojedinaca koje su počinila tijela državne uprave, jedinice tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave i druga tijela s javnim ovlastima, zaposleni u tim tijelima i druge pravne i fizičke osobe.

(3) Svatko se može obratiti pravobranitelju/ici zbog povreda odredbi ovoga Zakona bez obzira da li je neposredno oštećen, osim ako se oštećena strana tome izrijeckom protivi.

Članak 22.

(1) U obavljanju poslova iz svoga djelokruga pravobranitelj/ica je ovlašten/a upozoravati, predlagati i davati preporuke.

(2) Pravobranitelj/ica je ovlašten/a od tijela iz članka 21. stavka 2. tražiti izvješća, a u slučaju neudovoljavanja zahtjeva, pravobranitelj/ica može tražiti provođenje nadzora od tijela koje obavlja nadzor nad njihovim radom.

(3) Ako u obavljanju poslova pravobranitelj/ica sazna za povredu odredbi ovoga Zakona s elementima kaznenog djela podnijet će prijavu nadležnom državnom odvjetništvu.

Članak 23.

(1) Pravobranitelj/ica ima pravo podnijeti prijedlog za pokretanje postupka ocjene ustavnosti zakona, odnosno ustavnosti i zakonitosti drugih propisa ako ocijeni da je povrijeđeno načelo ravnopravnosti spolova.

(2) Ako pravobranitelj/ica utvrdi da je povrijeđeno načelo ravnopravnosti spolova zbog nesuklađenosti propisa s ovim Zakonom, predložiti će pokretanje postupka izmjene takvog propisa.

(3) Pravobranitelj/ica u obavljanju svojih poslova može zatražiti stručnu pomoć znanstvenih i stručnih osoba i institucija.

Članak 24.

(1) Državna tijela i pravne osobe s javnim ovlastima, pravnim osobama u pretežitom vlasništvu države ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te pravne i fizičke osobe, dužne su pravobranitelju/ici dati sve potrebne informacije i omogućiti uvid u dokumentaciju bez obzira na stupanj tajnosti najkasnije u roku od 15 dana od dana primitka zahtjeva.

(2) Pravobranitelj/ica i osobe zaposlene u njegovom/njezinom uredu, dužni su podatke za koje su saznali u obavljanju poslova čuvati kao službenu tajnu.

Članak 25.

(1) Pravobranitelj/ica donosi poslovnik o svom radu kojim se uređuje način i organizacija rada, unutarnji ustroj stručne službe, te druga pitanja značajna za obavljanje poslova pravobranitelja/ice.

(2) Poslovnik o radu iz stavka 1. ovoga članka potvrđuje Hrvatski sabor.

3. KOORDINATOR/ICA U TIJELIMA DRŽAVNE UPRAVE

Članak 26.

(1) Čelnik tijela državne uprave određuje dužnosnika koji obavlja i poslove koordinatora za ravnopravnost spolova.

(2) Koordinator iz stavka 1. ovoga članka u skladu s nadležnosti tijela državne uprave surađuje s Uredom te odgovara za provedbu ovoga Zakona.

4. SUDSKA ZAŠTITA

Članak 27.

U slučajevima diskriminacije iz članka 6., 7. i 8. ovoga Zakona osoba koja se smatra oštećenom može

zahtijevati naknadu štete po propisima obveznog prava o odgovornosti za štetu.

X. OSIGURANJE SREDSTAVA

Članak 28.

Sredstva za rad Ureda osiguravaju se u proračunu Republike Hrvatske.

XI. KAZNENE ODREDBE

Članak 29.

Odgovorna osoba u pravnoj osobi s javnim ovlastima i pravnoj osobi u pretežitom vlasništvu države ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koja Uredu ne podnese plan djelovanja kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 kuna.

XII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 30.

Tijela iz članka 11. ovoga Zakona dužna su izraditi analize i dostaviti planove djelovanja s posebnim mjerama Uredu u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 31.

Nadležno državno tijelo iz članka 14. ovoga Zakona dužno je uskladiti programe osnovnog i srednjeg obrazovanja, programe stručnog osposobljavanja i usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja s odredbama ovoga Zakona u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 32.

Nadležna tijela za vođenje statističkih podataka iz članka 17. ovoga Zakona dužna su usklađivati obrasce za vođenje tih podataka na način koji će osigurati provedbu ovoga Zakona.

Članak 33.

(1) Vlada Republike Hrvatske će donijeti Uredbu iz članka 18. ovoga Zakona u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Vlada Republike Hrvatske će Hrvatskom saboru predložiti imenovanje pravobranitelja/ice u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(3) Pravobranitelj/ica će Hrvatskom saboru predložiti imenovanje zamjenika/ice u roku od 30 dana od dana svoga imenovanja.

Članak 34.

Pravobranitelj/ica će donijeti poslovnik iz članka 25. ovoga Zakona u roku od 60 dana od dana stupanja na dužnost.

Članak 35.

Koordinatori iz članka 26. ovoga Zakona moraju biti određeni u roku od 3 mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 36.

Zakoni i drugi propisi će se uskladiti s odredbama ovoga Zakona u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 37.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 044-01/03-01/05

Zagreb, 14. srpnja 2003.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik

Hrvatskoga sabora

Zlatko Tomčić, v. r.